

Gösta Pada

Årsrika i Korsholm maj 2024
Text: Viveca Dahl
Foto Ann-Britt Pada

Alla har det inte så men för Gösta Pada var det så. Den bästa perioden i livet började efter att han pensionerats, dessutom i förtid, som 57-åring. Så har det fortsatt också decennierna efter det.

– Nu är det det bästa man haft det, säger han fortsättningsvis.

Det glittrar i ögonen på honom. Han är tedrickare, nykterist, humorist. Humorn bär långt. I december 2023 blev han 96.

– Jag är född 1927, på den tiden då de fick barn. Nu skaffar man barn, säger han.

Foto Ann-Britt Pada

En gång var han en liten pojke i en mörk skog. Det var fem kilometer till skolan i Köklot från Norrskat där han är uppväxt. Ingen väg, bara en kostig genom skogen.

– Jag var nästan åtta år då jag började skolan, men det var nog långt att gå. Fast barnskolan slutade ju tidigare, säger han

På grund av det var det ljust vintertid ännu när åttaåringens skoldag var över, i motsats till hur det var på morgnarna. Men i gengäld uteblev sällskap av äldre skolbarn med längre skoldag, som annars skulle ha trampat samma stig.

På den tiden fanns det barn så det räckte både på Norrskat och i Köklot.

– Min moster, som var kokerska på skolan då jag gick där, hade tio. När det yngsta var tre blev hon änka. Egendom hade hon just ingen, bara ett ”päronland”.

Gösta Pada själv hade fem syskon. Etel var född 1920, Gunhild 1921, Helge 1923 och Sigfrid 1925. Hjärdis kom lite på sladden 1933.

Det var fisket och några få hektar jord som

skulle föda alla.

– Inte led vi nöd, jag har aldrig gått hungrig. Det fanns alltid möjligheter i skären. Men inte skulle dagens ungdom acceptera att ha det som vi hade det.

Kring nyåret 1939-40, när vinterkriget rasat några månader, blev Göstas far inkallad.

– Egentligen var han för gammal och hamnade där tillsammans med 20-åringar. Men det var ju ingen ordning på den där tiden.

På hemmafronten blev det hårt i och med det.

– Mamma hade nio mark i börsen då han for.

När freden kom i mars 1940, en fred som ju bara blev en parentes inför nästa krig, låg Göstas far i koma. Han hade träffats av en granat och måste fortsätta livet med bara en fot och skadad rygg.

– Men han var tapper, fortsatte som förr så gott det gick, fiskade på sommaren och så.

Också Göstas äldre bror Helge var inkallad under krigsåren och stationerad vid Svir.
– Min morbror Alfred var då den enda som hade radio på Norrskat. Vi fick krigsnyheterna via den.

“Jag har aldrig känt mig gammal. Men då dottern fyllde 70 tänkte jag att nu börjar jag väl ändå bli gammal.”

Agda, Gösta Padas livskamrat ända fram till 2018, var också hon från Köklot. Och hette Pada i efternamn redan innan de gifte sig, de var släkt på längre håll. Jämnåriga var de också.
– Min mamma brukade påpeka att vi var döpta i samma vatten. Replotprästen döpte oss båda samtidigt, Agda som var född den 3 december och jag som är född den 8 december.
De kom att slå ner bopålar på Dalibakkan i Karperö, eftersom det var därifrån Göstas far kom – han hade gift sig till Norrskat. En kvarvarande ogift faster ville gärna ha dem där.
Nu bor ett av deras fyra barn, Stefan, två barnbarn och fyra barnbarnsbarn på samma backe.
De tre övriga – Gun-Britt, Annika och Leif – finns på olika håll i Korsholm. Gun-Britt, som är äldst, blev 70 år 2023.

– Ja, säger hennes far, jag har aldrig känt mig gammal.

– Men då dottern fyllde 70 tänkte jag att nu börjar jag väl ändå bli gammal.

Om det finns ett skede i livet som Gösta Pada ser något mörkare på så är det de tio år det tog att bygga huset på Dalibakkan. Det byggdes under knapphetens kalla stjärna – ”det är ihoplappat av gammalt” – under de år barnen var små.

– Det tog på psykiskt, det var för mycket bekymmer. Människan kan pressa sig till en viss gräns, men får man inte vila emellanåt blir det tungt.

Byggåren inföll enligt honom i en underlig tid.

– Det var helt onödigt att gå till banken. Där frågades det bara: ”Hur mycket kan du satsa av egna medel?” Jag minns en malaxbo, som var på banken samtidigt som jag var där, som sa: ”Ja du, Pada, int’ sku e va naanting ti kom se *ur* skuldin, men ti kom se *i* skuldin ji svårt.”

– Till sist fick jag låna 300 000 mark.

Kostnadsberäkningen på huset gick på en miljon mark.

“Det har jag varit tacksam för hela livet. Nu ses det bara som ett tvång det där att gå i skola.”

Intervjun görs samtidigt som studerande i landets stora studiestäder demonstrerar mot regeringen Orpos planer på att högskolestudier i högre grad ska finansieras med lån.

– Jag har suttit och tänkt på de unga som protesterar mot att ta lån, säger Gösta.

– Studenter och studerande vill de bli allihopa... men jag tycker att de som inte har råd att studera och som inte vill ta lån, dem ska staten inte betala för.

– Självt fick jag kämpa för att få gå i yrkesskolan.

Att det blev av för hans del berodde delvis på en roddtur. Han rodde åt två stadsbor, pensionerade järnvägsanställda, som ville ut och fiska och deklarerade inför dem att han själv inte ville bli fiskare. Sedan hörde han dem säga åt fadern att ”om pojken vill gå i skola borde han få det, yrkesskolan är en bra skola.”

– Det har jag varit tacksam för hela livet. Nu ses det bara som ett tvång det där med att gå i skola.

Efter militären byggde han på med en kurs i murning och fick sedan murarjobb omgående.

Murare var han ett antal år innan de 27 åren på Wiik&Höglund inleddes.

De sista 23 åren där var han arbetsledare på verkstaden.

– Att bli arbetsledare var det sämsta beslut jag någonsin fattat, säger han.

Den positionen trivdes han av flera olika anledningar inte bra med. Arbetet som arbetsledare var bland annat oförutsägbart.

– Man måste vara beredd på precis vad som helst. Samtidigt kunde man ibland känna sig onyttig.

Från Wiik&Höglund pensionerades han alltså i förtid. Han nappade på erbjudandet bland de

allra första när det blev klart att alla anställda över 55 hade den möjligheten.

Varför började den bästa tiden efter det?

Främst för att han då blev herre både över sin egen tid och över sitt eget arbete. För han slutade ingalunda arbeta.

“Det var bästa tiden, jag fick rå över mig själv, arbeta praktiskt och hjälpa folk som behövde hjälp.”

Efter pensioneringen satsade han på att vara nyttig för många – målade, tapetserade, kaklade i bostadshus och sommarstugor – till ett förmånligt pris. Han minns en gammal änka i Bobäcken, som var aningen upprörd över priset. Inte för att det var för högt utan för att det var för lågt. ”Int kan du ju arbeit för assit!”

– Det var bästa tiden, jag fick rå över mig själv, arbeta praktiskt och hjälpa folk som behövde hjälp.

Själv behöver han fortsättningsvis ingen hjälp för att få vardagen att rulla.

Torsdagsförmiddagarna är vikta för att fara och handla med ett bekant par, som i motsats till Gösta inte kör bil.

När han poserar för fotografen framför sin röda bil ser han ut som en glad 18-åring som just köpt första bilen.

Om sig själv säger han att han nog kanske haft felet att vara lite glapp i käften. Ett snällare ord för det är rapp i käften. Humorister är i allmänhet det.

Han har alltid läst mycket, promenerar mycket och löser korsord vid köksbordet. Korsord rekommenderade en läkare för både Agda och honom. ”Jaha”, sa läkaren, ”ni löser korsord. Det ska ni fortsätta med.”

Agda fick en stroke på julannandagen 2016 och blev liggande på golvet i sovrummet. Hon levde knappa två år efter det men var förlamad i högra sidan och hade tappat talförmågan. Gösta blev ensam i huset, med undantag för korta perioder då hon var hemma.

Var det svårt när hon gick bort?

– Döden var så enkel som den kan vara, hon behövde inte lida. Och det var väldigt bra personal på avdelningen i Smedsby där hon var.

Bra personal, alltså, men däremot tycker han att de som planerat vårdkomplexet i Smedsby inte tänkt till i alla avseenden.

Till det han minns från senare delen av sitt och Agdas gemensamma liv hör den tre veckor långa resan till Kanada i slutet på 1980-talet.

– Den resan var bland det bästa man gjort.

Hade jag varit 20 år yngre hade jag rest hem och tagit ut flyttningspapper.

Fast det sistnämnda sägs på ett sätt som gör att det kanske inte ska tas på fullaste allvar.

Kandaresan var en släktesresa; både en morbror och en farbror till Gösta emigrerade till Nordamerika och nu på 2000-talet är deras ättlingar talrika.

Två bröder till hans mormor, Erik och Carl, försvann i en annan riktning. De var sjömän och hade tagit hyra på ett fartyg till Sydney, Australien, men råkat ut för en sällsynt omänsklig skeppare. Väl framme ”down under” rymde de och gömde sig i bushen i sex veckor. Polisen sökte dem men lyckades inte hitta dem.

Erik återvände till Finland, men Carl blev kvar i Australien och bildade familj. 2023 dök en av hans efterkommande, Tanya Carlyle, upp i Österbotten och introducerades för släktens äldste, Gösta.

Det var ett spännande möte.

Något han ångrar att han inte gjort under sina närmare 100 år?

– Att jag inte lärt mig något om datorer. Men jag trodde aldrig att det skulle bli så utvecklat som det blev. Nu är allting datoriserat och det har gått för långt för att jag ännu skulle kunna hinna med.

Datoriseringen skapar en barriär mellan dem som kan och dem som inte kan – men också möjlighet till arbetsbyte över generationsgränserna. Han berättar om en bekants bekant som

hade besvär med sin dator och beklagade sig för ett barnbarn. Barnbarnet sa: ”Lagar du mat åt mig, så reder jag upp datorn åt dig.” Pojken var nio år.

”Sällskaplig av mig har jag varit, men jag har inte behövt något extra för att bli det.”

Något han *inte* ångrar är att han aldrig ägnat sig åt är rusmedel.

– Nej, jag har aldrig använt droger, säger han och skrattar.

– Sällskaplig av mig har jag varit, men jag har inte behövt något extra för att bli det. Jag hörde i tiderna till MHF, Motorförarnas helnykterhetsförening.

Som ung tyckte han att de som tagit sig en sup, eller snarare flera, var ”så f-ns löjliga”.

– Tjuvrökt har jag som alla andra men fastnade inte för det heller. Pappa var oregerlig utan tobak, då kunde man få sig en ”hurvil för assit”.

För fadern gick det otaliga Saimaa-askar och slutet på det beroendet blev sorgligt. Han dog av lungcancer när han var 60. En rökande bror till Gösta var ännu yngre när han dog av samma sjukdom.

Ytterligare en sak Gösta minns från sin barn- och ungdom är den stora roll religionen och kyrkan spelade då.

– Självt har jag aldrig lagt mig in i det där med religion.

Han citerar ändå en kyrkans man, ett ödmjukt uttalande av den tidigare svenske ärkebiskopen K.G. Hammar. När Hammar en gång fick frågan vad han vet om livet efter detta sa han: ”Det enda vi med säkerhet vet är att vi inget vet.”

Men det Gösta Pada tror sig veta är att humor, humor hjälper genom livet.

– De människor som kan ta det med humor har det lättast.